

Protokół

z 4. posiedzenia (on-line) KNoK PAN kadencji 2024-2027

- 19.03.2025, online
- głosowanie on-line w trakcie spotkania lub niedługo po nim za pomocą Google formularzy

Plan obrad:

1. Przeprowadzenie głosowania nad ustanowieniem, składem Kapituły oraz regulaminem Nagród Naukowych Komitetu Nauk o Kulturze PAN.
2. Wyłonienie się Rady Przewodniczących Komitetów Naukowych PAN (29 stycznia 2025) – jej funkcje i zadania w kontekście potrzeb i aktywności naszego Komitetu.
3. Opinia Komitetu w sprawie najbliższej ewaluacji w odniesieniu do toczącej się debaty poświęconej możliwym zmianom w parametryzacji dyscyplin naukowych
4. Wzmocnienie pozycji polskich czasopism kulturoznawczych w związku z planowanymi zmianami w polityce naukowej i wydawniczej (niezdefiniowane jeszcze plany dotyczące ewaluacji, list czasopism, etc.).
5. Wolne wnioski i głosy

1. Przeprowadzenie głosowania nad ustanowieniem, składem Kapituły oraz regulaminem Nagród Naukowych Komitetu Nauk o Kulturze PAN.

Prof. Brzostek otwierając obrady przeprosił za nagłość spotkania i jego formę on-line oraz brak części naukowej. Niezbędne okazało się przedyskutowanie najnowszych formalnych rozwiązań w kwestii nagrody, która okazała się prawnie nie istnieć w sposób ciągły, lecz być powoływana co kadencję.

Prof. Koschany opisał proces czekania na uprawomocnienie Kapituły oraz pracy nad regulaminem – wymuszone z jednej strony kwestiami prawnymi, z drugiej doświadczeniami dotychczasowego przyznawania nagrody. Pozostały jednak trzy sprawy zbyt ważne aby Kapituła decydowała sama – powinien to zrobić Komitet. Po pierwsze kwestia jarmonogramu nagród. Zaprezentowane zostały trzy możliwości: 1) nagroda coroczna, ale z „pustym” rokiem 2023; 2) nagroda coroczna, ale z wyjątkową edycją w roku 2025 uwzględniającym dwa lata (wymagałoby korekty regulaminu za rok); 3) nagroda z zasady przyznawana co dwa lata. Druga sprawa to kwestia liczby zgłaszanych książek w każdej z kategorii – maksymalnie jedna czy dwie. Trzecia ważna kwestia to rezygnacja prof. Kosowskiej z partycypowania w Kapitulce, więc niezbędne okazało się wyłonienie zastępstwa.

Prof. Brzostek otworzył dyskusję (zaznaczając, że opcja z korektą regulaminu za rok może być problematyczna). Prof. Rodak zgłosił propozycję, że nagroda może być nie tylko co dwa lata, ale mogą być brane pod uwagę ostatnie dwa lata. Prof. Michałowska przychyliła się do głosu prof. Rodaka i możliwości zgłaszania dwóch książek. Prof. Domańska, na postawie

swoich doświadczeń z Kapituły poprzedniej kadencji zgłosiła szereg uwag. Po pierwsze, w odniesieniu do pierwszego punktu regulaminu: czy brane pod uwagę mogą być również monografie opublikowane za granicą i w języku angielskim? Po drugie, aby uszczegółowić kryteria. Po trzecie, procedura zgłaszania: czy autor może sam zgłosić swoją książkę i po czwarte, kwestia konfliktu interesów i konieczności ich ujawniania (np. członek kapituły może być recenzentem książki lub mógł uczestniczyć w nadawaniu stopnia lub w grantach).

Prof. Rewers zgłosiła wątpliwość co do sposobu zaproponowanego przez prof. Rodaka wskazując, że w kolejnym roku pewna książka może być zgłoszona po raz drugi (prof. Koschany uzupełnił, że można zapisać aby książka mogła być zgłaszana tylko raz) oraz zwróciła uwagę, że w ostatnim roku kadencji zwykle jest problem z przyznawaniem nagrody i aby nie skończyło się przyznawaniem raz na kadencję. Prof. Rodak odpowiedział, że w konkursie na którego doświadczeniach bazuje można zgłaszać dwa razy tę samą i że to możliwe aby była dwa razy brana pod uwagę. Prof. Brzostek uznał, że to najmniejsza pułapka z możliwych dotyczących tej sytuacji. Prof. Dudzik z doświadczeń z inną nagrodą, teatrologiczną, zasugerował ustalanie daty publikacji na podstawie daty podanej na karcie tytułowej książki.

Prof. Koschany podkreślił słuszność uwagi prof. Domańskiej o konflikcie interesów. Prof. Majbroda zwróciła uwagę, że Kapituła naniosła zmianę dotyczącą konfliktu interesów, ale prof. Koschany odpowiedział, że tylko pojawił się zapis dotyczący książek członków Kapituły. Podkreśliła też pierwszą kwestię, którą zgłosiła prof. Domańska.

Prof. Rodak zwrócił uwagę, że promotorzy powinni móc zgłaszać swoich podopiecznych, ale też powstaje pytanie o polskich autorów publikujących po angielsku albo zatrudnionych za granicą – albo w ogóle niezatrudnionych (jeśli brać pod uwagę afiliację). Prof. Brzostek zgłosił możliwe rozwiązanie: obywatelstwo. Prof. Skórzyńska zgłosiła uwagę krytyczną wobec obywatelstwa w związku z tym, że w Polsce mamy i mieć będziemy osoby pracujące w kulturoznawstwie z obcym obywatelstwem – pytanie ludzi o obywatelstwo może być niezręczne. Prof. Gomółka proponowała, żeby jednak się ograniczyć do języka polskiego. Inaczej pojawia się pytanie czemu ograniczamy się do angielskiego i dlaczego akurat do tego języka? A jeśli to się rozszerzy, to pozostaje kwestia kompetencji językowych kapituły. Dodała, że publikacje anglojęzyczne mogą startować w innych konkursach, a te polskie mają gorsze możliwości. Jednocześnie skoro to nagroda Polskiej Akademii Nauk, to można uznać ją za okazję promocji nauki polskojęzycznej. Prof. Nacher zwróciła uwagę na możliwość afiliacji przy Szkole Doktorskiej (ale tylko w trakcie doktoratu, nie już po – jak dodał prof. Koschany) oraz kategorii „independent researcher”. Zaproponowała też, żeby jednak pozostawić zapisy regulaminu elastycznymi i pozostawić decyzje Kapitułe, co poparł prof. Brzostek. Prof. Dudzik zwrócił uwagę ile problemów się namnożyło gdy Komitet odszedł od kategorii języka i postulowałby jednak trzymanie się kwestii języka (szczególnie gdy dziś publikacje po polsku są spychane na drugi plan). Prof. Rodak wcześniej sugerował, żeby uwzględniać obcojęzyczne książki, ale po głosach prof. Gomółki i Dudzika zmienił zdanie. Prof. Nacher one nie przekonują i zwracając uwagę na dyskryminację anglojęzycznych autorów w Polsce proponuje zapis, że ogólnie celem jest promocja języka polskiego. Prof. Filiciak chciał poprzeć głos prof. Nacher o pozostawieniu zapisów elastycznymi, bo nigdy

tych zgłoszeń i tak nie ma wiele a jednocześnie ta dyskusja o języku wciąż się w Komitecie toczy. Prof. Brzostek poparł to mówiąc o przerzuceniu możliwości decyzji na Kapitułę. Prof. Koschany ad vocem zaproponował afiliację, independent researcher lub „badacz z obszaru” (po uwadze prof. Skórzyńskiej dotyczącej ograniczania pola poprzez afiliację ze względu na realne uczestnictwo w dyscyplinie). Prof. Majewski zasugerował aby pozostawić „polską monografię naukową” bo oddaje to sens a jednocześnie daje pole manewru – a także aby znalazł się zapis, że kapituła ma prawo rozpatrywać książki z ostatnich dwóch lat (bo może co roku nie ma potrzeby). Prof. Majbroda odpowiedziała, że to sensowna uwaga, ale też osoby zgłaszające muszą wiedzieć czy mogą zgłaszać.

Komitet postanowił przegłosować Regulamin i Uchwały związane z nagrodą na dzisiejszym posiedzeniu, ale w trybie online – po naniesieniu przez Kapitułę poprawek.

Ostatnia kwestia związana z Kapitułą to rezygnacja prof. Kosowskiej i pytanie o uzupełnienie. Prof. Skórzyńska zaproponowała prof. Tomasza Majewskiego. Prof. Majbroda zaproponowała prof. Renatę Tańczuk. W głosowaniu on-line został wyłoniony nowy skład Kapituły poprzez ponowny wybór dotychczasowych członków i wybór nowej osoby. Do Kapituły zostali wybrani: dr hab. prof. UAM Rafał Koschany (wybrany także ponownie jako przewodniczący), dr hab. prof. UW Katarzyna Majbroda, dr hab. prof. UW Paweł Rodak, dr hab. prof. UW Renata Tańczuk, prof. dr hab. Piotr Zwierzchowski.

Regulamin nagród został przegłosowany również w głosowaniu online (24 głosy za, 1 przeciw).

2. Wyłonienie się Rady Przewodniczących Komitetów Naukowych PAN (29 stycznia 2025) – jej funkcje i zadania w kontekście potrzeb i aktywności naszego Komitetu.

Prof. Brzostek zrelacjonował najważniejsze kwestie ze spotkania na którym powołana została Rada Przewodniczących Komitetów Naukowych PAN. Jest ona pochodną po pierwsze sporu o status komitetów i formą ustabilizowania komitetów przy Prezesie PAN a po drugie problemów komunikowania się między PAN-em a komitetami i między nimi samym (zwłaszcza w kwestii uchwalania i popierania różnych stanowisk).

3. Opinia Komitetu w sprawie najbliższej ewaluacji w odniesieniu do toczącej się debaty poświęconej możliwym zmianom w parametryzacji dyscyplin naukowych

4. Wzmocnienie pozycji polskich czasopism kulturoznawczych w związku z planowanymi zmianami w polityce naukowej i wydawniczej (niezdefiniowane jeszcze plany dotyczące ewaluacji, list czasopism, etc.).

Oba punkty były dyskutowane razem.

Prof. Brzostek obszernie uzasadnił czemu to spraw ważna i dlaczego chciałby uczynić jednym z priorytetów obecnej kadencji Komitetu (wskazując też na pewne osamotnienie nauk humanistycznych w tej sprawie) wypracowanie właśnie takiego stanowiska, które można by zaprezentować przez Radą Przewodniczących Komitetów Naukowych PAN. W dyskusji prof. Nacher podchwyciła temat i zapytała o to, czy wiadomo jak miałyby wyglądać nowa

ewaluacja, bowiem mówiąc z perspektywy redaktorki czasopisma to niestety niewiele wiadomo – a wsparcia i rozpoznania roli polskich czasopism brak. Prof. Michałowska podzieliła się pomysłem zorganizowania spotkania lub sieci redakcji polskich czasopism kulturoznawczych i pokrewnych aby wypracować i przedstawić jakieś wspólne stanowisko lub choćby się rozpoznać. Prof. Skórzyńska zwróciła uwagę na znaczną niewiedzę na temat nie tylko ewaluacji, ale w ogóle zamiarów i kierunków ewaluacji (a jednocześnie z interakcji z Ministerstwem wydaje się, że dotychczasowy ogólny kurs będzie kontynuowany). W tej sytuacji prof. Skórzyńska zaleca ostrożność, ponieważ zalecanie różnych partykularnych, szczegółowych rozwiązań w ogólnej architekturze ewaluacji może zadziałać zupełnie inaczej niż by chciano i na niekorzyść polskiej humanistyki. Prof. Skórzyńska raczej domagałby się po prostu odpowiedzi na ogólne pytania o ewaluację i jej kształt – pytania wystosowane przez całe środowisko. Prof. Brzostek się z tym zgodził zaznaczając, że takie ruchy już się zaczęły (np. właśnie w Radzie Przewodniczących) i że jednocześnie na tle różnych spraw i złych praktyk związanych z ewaluacją i czasopismami jest to szansa na wskazanie jakości polskich czasopism. Prof. Majewski zwrócił uwagę po pierwsze, że może za pomocą Rady Przewodniczących można by wystąpić o prawo do informacji lub uczestnictwa w odpowiedniej podkomisji, która zajmuje się sprawami nauki i jej ewaluacji, a która dzień wcześniej obradowała. Po drugie zazaczył, że Komitet Kryzysowy Humanistyki Polskiej zgłosił jego inicjatywy taki postulat, żeby komitety PAN były rozpatrywane jako źródło ekspertów do ustalania i konsultacji listy czasopism – i to można by podnieść na poziomie Rady Przewodniczących. Prof. Gomółka zwróciła uwagę również na różne zagraniczne czasopisma, które są znane, wartościowe, ale nie są na liście. Prof. Michałowska, prof. Brzostek i prof. Nacher jednak zwrócić uwagę, żeby najpierw skupić się na tych polskich, które są w szczególnie trudnej sytuacji. Prof. Brzostek poparł pomysł prof. Michałowskiej a prof. Nacher podtrzymała postulat ostrożności wysunięty przez prof. Skórzyńską zaznaczając jednak, że środowisko powinno mieć przygotowane jakieś postulaty i propozycje (szczególnie dotyczące szeroko rozumianej filozofii wydawniczej w nauce – bezkrytycznego podejścia Ministerstwa do wydawców komercyjnych i zagranicznych przy gorszym traktowaniu lokalnych i publicznych).

5. Wolne wnioski i głosy

Prof. Majewski, prof. Tańczuk i prof. Skórzyńska zreferowali część kwestii dotyczących Zjazdu (do przedednia posiedzenia można było zgłaszać panele). Prof. Kolankiewicz zwrócił uwagę, że jesteśmy w okresie przejściowym związanym z odejściem ministra Gduli (autora planów reformy PAN) i że należałoby reagować na bieżąco (oraz mieć przygotowane propozycje) – a Komitet jest najlepszą reprezentacją środowiska. Prof. Kluszczyński zwrócił uwagę na problem publikowania monografii i wyceny punktowej – odchodzenia od publikowania i wspierania publikowania książek. Prof. Brzostek zgodził się, że to ważna kwestia i można ją połączyć z tym, na co ogólnie zwracały uwagę prof. Michałowska i prof. Nacher.

Prof. Brzostek na koniec zaproponował końcówkę maja na spotkanie stacjonarne i zamknął obrady.